

DUMITRU ISTVAN

CHUBUR
MONTANA

SPEO

Baia Sprie
1976-1991

BAIA MARE, 1991

Se împlinesc în toamna anului 1991, 15 ani de activitate speologică intensă și continuă pe teritoriul județului Maramureș, prilej de rememorare a principalelor momente ale acestei activități ca și de bilanț sintetic.

Au trecut 15 ierni, primăveri, veri și toamne... speologie, în care cu modestie, cunoșcuți abia în a doua treime a perioadei în mica familie a speologilor din România (iar din 1990 și de speologie din alte țări, prezenti la Speosportul de la Izvorul Mureșului), cît și de localnicii din zonele carstice vizitate, fără cărora sprijin în informații speo, cazare și alimentare, viața ne-ar fi fost mult mai gri, un mic grup de entuziaști băimăreni, reînăudind preocupări sporadice anterioare pentru speologie, au ajuns la concluzia că "petele albe" se scăpaseră încă îscodirii umane, nu se ascund doar în extremitățile polare ale globului, pe fundul mărilor și oceanelor, pe puținele vîrfuri montane ce au rămas doar atinse de privirea omenească fără a fi "mîngîiate" cu piciorul, sau în spațiul astral, ci și în imediata noastră apropiere, în misterioasa lume subterană.

Si astfel am fost infectați, mulți dintre noi definitiv, de "virusul" speologiei, singurul "tratament" rămînînd continua îscodire a golurilor subterane, care deși nu vindecă, transformă boala în plăcere. Mulți ne-au întîlnit îngheșuindu-ne cu rușaci, de regulă anormali, în autobuze supraaglomerate sau așteptînd prin gări, trenuri la fel de lejere.

Trăgînd din curiozitate cu urechea la discuțiile noastre, au fost poate nedumeriți de termeni ca: aven, exurgență, sifon, ca

și de frecvență cu care se repeta neaoșul "gaură". Mai puțini ne-au văzut plini de noroi, rupti de oboseală, cu straiile ferfeniță ieșind din văgăuni ce erau departe de ceea ce se numește în mod obisnuit, peșteră, dar cu ochii lumeniți de imaginile reținute veșnic pe retină. Mirarea "băştinașilor" trecută adesea în compasiune sinceră, se manifesta puternic mai ales la răspunsurile noastre cu chivoce privind nivelul retribuției pentru această muncă grea (aceasta chiar înainte de trecerea la economia de piață). Pentru un dialog cît de cît coerent, de obicei ne-am dat căutători de comori (ceea ce pînă la un punct și sănsem), urmînd ca să facem jumătua cu statul, aceasta după ce treaba cu pasiuneașii "munca voluntară" stîrnea mirare și nedumerire.

Dar trebuie să recunoaștem că judecînd pragmatic și deci sănătos, este greu de explicat efortul și renunțările noastre la o viață normală, singura explicație găsită de noi fiind "narcoza" infuzată de aerul subteran, plin de microbii care ne fac să percepeam cu totul anormal niște realități îndubitate și să ne simțim minunat în frig, umedeală sau întuneric, sau tîrîndu-ne prin bălți și noroale și să aşteptăm cu nerăbdare periodicele ieșiri din cotidian.

Scurte jaloane istorice

Aventura a început de la o "ieșire" turistică duminicală, efectuată de un grup de membri ai Clubului de turism "Montana" din Baia Mare, la Peștera Ciungi de la Mesteacăń. Era duminică, 21 noiembrie 1976 cînd Czibulak Stefan – entuziasmul președinte, întemeietorul Clubului de turism "Montana", împreună cu Zachariu Alexandru, Potra Andrei și Iștvan Dumitru, după ce vizitează peștera, încearcă să vadă ce se poate face pentru a trece timpul mai repede pînă la autobuzul de întoarcere. Un scurt tîrîș prin apă

în Peștera cu Apă de la Mesteacăn, apoi săpături în dolina din aval, în care dispărea apa, ne aduc în scurt timp într-o galerie descendentală largă, pe care aproape în fugă avansăm pentru a ajunge...la Someș. Entuziasmul e serios diminuat de inexplicabile urme proaspete de cisme în argilă și se prăbușește total cînd ne dăm seama că am ajuns la Sala cu Prăbușiri din Peștera Ciungi, realizând că am deblocat o nouă intrare în peștera cartată în aceeași zi. Demoralizați, revenim la iarbă verde și ne oprim pe marginea unei doline din livada de de-asupra. Grăbiți de timp, începem deblocarea fundului dolinei, suficient ca să auzim mai jos pîrîitul încurajator al unui activ. Așa că duminica următoare 28.XI.1976, Czibulak Stefan, Iștvan Dumitru, Mirică George și Berinde Liviu sînt prezenți din nou la dolină, săpînd un șanț în argila de pe fundul dolinei, pe care o scoatem din poziția culcat, prin sugerea burții, pe sub "săpător". Al doilea miraj se dovedește de această dată real căci pătrunzînd la activ, parcurgem vreo 40 m printr-o galerie strîmtă dar înaltă, din peștera denumită abia în duminica următoare de colega noastră Doina Fărcaș, Peștera Picăturilor. Entuziasmați de prima noastră descoperire explorăm și Peștera de pe Poiană și Avenul Casa Popii. Bineînțeles că duminica următoare (5.12.1976) sîntem din nou la Mesteacăn (Czibulak Stefan, Iștvan Dumitru și Doina Fărcaș). O scurtă derocare ne aduce în capătul peșterii Picăturilor (74 m) și cartăm și Peștera de pe Poiană. Fortînd avalul pe un jgheab strîmt, simțim mirosul cu totul neașteptat al unui produs petrolifer. În locul unui benefic zăcămînt de țiței, după ce vedem un ac de busolă printre pietre, ne dăm seama că busola "Sport 4", strivită între stern și pietriș, e umplută nu cu alcool, cum era legenda, ci cu un fel de petrol.

Săptămîna următoare (11-12.XII.1976) plecăm la Boiuț 9 per-

soane (Czibulak Stefan, Iștvan Dumitru, Bura Emilia, Zachan Alexandru, Doina Fărcaș, Mirică George, Carmen Calogherato și încă două persoane). Cartăm circa 100 m în Peștera de la Băiuț pînă la tîrîșurile din aval de confluență cu affluentul drept.

Anul 1977 ne aduce cartarea Peșterii de la Văleni, o tură la Cormenîș, în căutarea Peșterii Tătarilor, începutul explorărilor la Ulița Pietrii din Valea Chioarului și cartarea Peșterii Unghiuri.

Peștera Ulița Pietrii - diaclază de tracțiune gravitațională de peste 20 m adîncime, o "facem" cu o frînghie de cînepă groasă și grea (ceva în stilul celor din sălile de gimnastică) dar sigură. Abia ulterior aflăm că stilul de explorare e denumit "pompieresc", dar nici acum nu știm de ce. Este momentul în care întrupa veche începe să lucreze și Cseterki Francisc.

Anul 1978 ne aduce terminarea cartărilor la Ulița Pietrii, ture la Bistra în Munții Maramureșului, pe dealul Pietriș din Munții Prelucă și prima "bombă", legată de perseverența cercetării Peșterii Ciungi. Încă de la prima tură în peșteră am sesizat că terminusul ei e de fapt un baraj stalagmitic, iar podeaua, un planșeu concretionar. Si cum în terminus dimensiunea galeriei era de 2 x 3 m, încă din anul 1976 am încercat o derocare la circa 1 m de planșeu. Crusta groasă și umplutura pietrificată ne-a stopat însă. Dar Zachan Alexandru și Rist Iosif (care își face astfel intrarea în club în 1978, fiind cooptat dintr-un grup de elevi de liceu, pasionat de explorarea minelor vechi) încearcă o nouă derocare în baza scurgerii. Si după ce sparg crusta, dau de o umplutură argiloasă, moale în care "metroul..." avansează.

După cîteva ture de săpare, în 23.XII.1978 barajul e străpuns și e descoperită galeria Montana - circa 200 m de galerie unică, perfect conservată, cu multe concrețiuni, prin care Peștera

Ciungi, depășește 500 m dezvoltare.

Anul 1979, ne aduce finalizarea explorărilor în Peștera Ciungi prin redactarea primei lucrări de prezentare, explorări în Munții Lăpușului la Băiuț și conectarea noastră la mișcarea speologică națională prin corespondență cu Ică Giurgiu, de la care aflăm despre Comisia Centrală de Speologie Sportivă, de fișele de anunț și confirmare, despre regulamente și buletine Speo. Cu amabilitate ni se asigură publicarea primelor lucrări în Buletinul CSERB, aceasta după confruntarea cercetărilor noastre cu cartări făcute în alte cluburi.

În anul 1980, continuăm explorările în zonele: Mesteacăn - Boiu Mare și Valea Chioarului, fiind atestate noi zone (Borza, Poiana Botizii) și Munții Rodnei - zona Stiol, fiind și anul primei noastre prezențe la Speosport - ediția VIII-a - Izvorul Mureșului (în care vom fi "clienti" statornici în continuare).

Și aşa, an de an, continuăm activitatea în zonele vechi, dar treptat ne extindem cercetările: în 1981 la Buciumi și Dl. Hîrtoape (Tg. Lăpuș), 1982 - Românești, Prislop, Sîg și Săcel (V. Ișcioara), 1984 - Hovrila, 1985 - Purcăreț. 1986 - Răzoare - Petreitea, 1988 - Băbeni, Vîma Mică, Bizușa, Vârai, 1989-1990 Cuciulata - Șoimușeni, Frîncenii de Piatră - Măgura, 1991 - Letca.

Desei cu zgîrcenie și parcă nu pe măsura efortului, descoperirile continuă, suficient ca să se întrețină nestins jarul entuziasmului. După continuarea deja menționată descoperită în Peștera Ciungi de la Mesteacăn, în aceeași zonă descoperim Peștera din Dealul Marginea (454 m; - 23 m), Peștera de la Boiuț (dezvoltare 308 m) și Peștera din Zănoaga Pietricelii (362 m; - 12 m); în Piatra Rea de la Borșa, Avenul din Podul Cailor (245,5; - 62) și Avenul Diaclazei din Vîrful Jgheabului (160 m; - 54,3 m), în pădurea Șoimușenilor - Avenul Puțurilor (310 m; - 54,4 m) - adevarat

examen de tehnica speologiei alpine pentru membrii echipelor de vîrf, și Avenul lui Ioji de sub Coastă (98,5;-64,5) - cel mai adînc avен explorat de noi. În peștera Lii de la Cuciulat prin forțarea unui horă post-sifon e descoperit un etaj fosil de circa 150 m, dezvoltarea peșterii ajungînd la 360 m. Si în sfîrșit ultima "bomă", de această dată autentică, Peștera de la Moara lui Pocol din V. Purcărețului - Letca cu o dezvoltare cartată de 2.345 m, în care după depășirea a 6 sifoane (dintre care două accesibile doar cu echipament autonom de scufundare), ajungem la o galerie - denumită Halasi Gabor de către descoperitorii - scafandrii Rist Iosif și Constantinescu Eugen, cu profil neobișnuit de mare pentru Podișul Someșan (diametrul galeriei depășește 10 metri), adevărat premiu pe care ni-l facem cu ocazia aniversării a 15 ani de activitate și în același timp, reper pentru posibilitățile tehnice ale clubului.

Si în încheiere, cîteva date sintetice, poate plăcătoare pentru mulți dintre colegii noștri de breaslă și mai mult ca sigur, necompetitive în raport cu alte jubileuri, dar necesare pentru viitorii membri Speo-Montana, la aniversarea de 25 de ani din anul 2001, la care actualii "meseriași", reumatici și supraponderali, vor ceda locul în echipele de vîrf, viitorilor "contaminați".

1. Explorări realizate (pe zone geografice)

Podișul Someșan

137 ture totalizând 790 zile/om

116 cavități nou descoperite (76 peșteri și 40 avene), cu o dezvoltare totală de 7.465,6 metri și o denivelare cumulată de 929,6 metri.

Continuări în 5 peșteri cunoscute (P. de la Băbeni, Av. din Zăpodia Soimușenilor, P. Lii, P. lui Brîndușan, P. din Ograda lui Brîndușan) - dezvoltare 502,2 metri, denivelare 31,5 metri. Total explorări în premieră: dezvoltare 7.967,8 metri, denivelare 961,1 metri.

Recartare: 6 peșteri (P. de la Băbeni, P. Lii, P. lui Brîndușan, P. din Ograda lui Brîndușan, P. Gaura Zmeului, P. Gaura Pișoii) - dezvoltare 359 metri, denivelare 30,3 metri.

Munții Maramureșului

10 ture cu 60 zile/om

21 cavități (19 peșteri și 2 avene) cu o dezvoltare de 493 metri și o denivelare de 128,1 metri.

Munții Rodnei

19 ture cu 148 zile/om

18 cavități (13 peșteri și 5 avene) cu o dezvoltare totală de 816,5 metri și o denivelare de 213 metri.

Continuări în două peșteri cunoscute (P. cu Mondmilch de la Cascada Cailor și P. Sura Cailor)

- dezvoltare 39 metri, denivelare 3,3 metri

Total explorări în premieră 855,5 metri cu o denivelare de 819,8 metri.

Recartare - 2 peșteri (P. Sura Cailor și P. cu Mondmilch de la

Cascada Cailor) - 96,5 metri, denivelare de 21 metri.

Munții Lăpușului

8 ture cu 19 zile/om

7 peșteri cu o dezvoltare de 132,5 metri și o denivelare de 16,5 metri.

Alte zone (eruptivul din Munții Gutîi, gipsurile de la Botiza, conglomeratele de la Rona de Jos și gresile din Tibleș).

10 ture cu 31 zile/om

13 cavități (11 peșteri și 2 avene) cu o dezvoltare de 313,4 metri și o denivelare de 76,9 metri.

Total general

184 ture cu 1.046 zile/om

Descoperiri: 175 cavități (126 peșteri și 49 avene) cu o dezvoltare totală de 9.221,0 metri și o denivelare de 1.364,1 metri.

Continuări în 7 peșteri, dezvoltare 541,2 metri, denivelare 34,8 metri.

Total explorări în premieră: dezvoltare 9.762,2 metri, denivelare 1.398,9 metri.

Recartări: 8 peșteri, dezvoltare 455,5 metri, denivelare 51,3 metri.

2. Dinamica activității explorative

Clasament etapa finală

1976-1980 18 peșteri și 5 avene cu o dezvoltare XVI (în 1980)

de 1.892 metri și o denivelare de 268 metri.

1981 9 peșteri și unaven, dezvoltare 180,6 metri, denivelare 28,7 metri. XV

1982 4 peșteri și 4 avene, dezvoltare 178,5 metri, denivelare 62,2 metri. XXVIII

- 1983 18 peșteri și 3 avene, dezvoltare 569,9 metri, denivelare 74,3 metri. XVIII
- 1984 11 peșteri, dezvoltare 827 metri, denivelare 44 metri. XV
- 1985 4 peșteri și 6 avene, dezvoltare 303,3 metri, denivelare 117,4 metri. XIII
- 1986 7 peșteri și 4 avene, dezvoltare 354,5 metri, denivelare 85 metri continuări 24 metri, denivelare 1 metru recartare 59 metri, denivelare 14 metri. X
- 1987 12 peșteri și 4 avene, dezvoltare 363,5 metri, denivelare 89 metri. XXII
- 1988 9 peșteri, dezvoltare 361 metri, denivelare 38 metri, continuări 35 metri, dezvoltare, recartare 75 metri dezvoltare, 4 metri denivelare. XXXII
- 1989 17 peșteri și 4 avene, dezvoltare 879 metri, denivelare 172,3 metri, continuări 6,3 metri dezvoltare cu 2,5 metri denivelare, recartare 37,5 metri, denivelare 6 metri. VI
- 1990 7 peșteri și 15 avene, dezvoltare 734,2 metri, denivelare 346,1 metri, continuări 461,9 metri cu 28,8 metri denivelare, recartări 207 metri cu 8,9 metri denivelare. II
- 1991 10 peșteri și 3 avene, dezvoltare 2.577,5 metri, denivelare 77,1 metri, continuare 14 metri cu 2,5 metri denivelare, recartare

77 metri cu 18,4 metri denivelare.

Total 175 cavități descoperite (126 peșteri și 49 avene) cu o dezvoltare de 9.221 metri și o denivelare de 1.364,1 metri.

Continuări - 541,2 metri dezvoltare și 34,8 metri denivelare.

Recartări - 455,5 metri dezvoltare și 51,3 metri denivelare.

3. Participări individuale

	<u>Nr.ture</u>	<u>Perioada</u>
1. Czibulak Stefan	6	1976 - 1977
2. Zachan Alexandru	12	1976 - 1979
3. Iștvan Dumitru	158	1976 - 1991 ^x
4. Bura Emilia	5	1976 - 1979
5. Cséterki Francisc	9	1977 - 1980
6. Rist Iosif	65	1978 - 1991 ^x
7. Gellinek Gheorghe	37	1980 - 1991 ^x
8. Borz Ioan	17	1981 - 1991 ^x
9. Mocean Marius	6	1985 - 1988
10. Tămaș Ioan	20	1985 - 1991 ^x
11. Mersei Felix	25	1985 - 1991 ^x
12. Constantinescu Eugen	31	1988 - 1991 ^x
13. Zenecan Dan	11	1988 - 1991 ^x
14. Diaconescu Marius	22	1989 - 1991 ^x
15. Crihan Monica	14	1989 - 1991 ^x
16. Sabău Eugen	4	1989 - 1990
17. Todoran Marius	12	1990 - 1991 ^x
18. Moldovan Cornel	3	1990 - 1991 ^x
19. Mingiraș Traian	3	1990 - 1991 ^x

x = activ și în prezent

Trebuie menționate și numele celor care au participat

în ture de explorare ocazionale și au ajuns la concluzia că viața poate fi trăită și fără speologie (având "anticorpi" mai puternici, au scăpat de contaminare); Potra Andrei, Mirică George, Fărcaș Doina, Calogherato Carmen, Berinde Liviu, Coreniuc Dumitru, Rusu, Makkai, Gencz Gh., Tudose Viorel, Iștovan Dan, Coza A., Bora Iosif, Maticu Adriana, Götz, Szatmary, Kulik Tiberiu, Fabian Zoltan, Dăniș luc Nicolae, Purza Cristina, Szakacs Istvan, Gergely Diana, Nechita Adrian, Zamfira Sorin, Dunca Ioan Claudiu, Negruș Constantin, Gabor Maria, Cîmpan Romică, Brudașcă Robert.

4. Colaborări cu alte cluburi

Cepromin Cluj-Napoca (Radu Baboș), Poli- Cluj-Napoca (Cherecheș Dan și Daniliuc Dan), Labirint București (Silviu Constantin, Radu Marcel, Corbeanu Horatiu), Jurkiewicz Adrian, GEIS Iași (Ungureanu Monica, Doina, Pușa și Dobrincu Dorin), Rodna - Vișeu de Sus (Gulacsi Zoltan, Lang Bela), Cristal - Oradea (Sandor Iozsef), CSER - Cluj-Napoca (Todoran Vasile).

5. Tipurile de roci în care se dezvoltă peșterile descoperite

Calcare cristaline - 21, calcare eocene - 92, calcare oligocene - 17, calcare bădeniene - 7, gresii - 17, tufuri - 7, andezite - 7, gipsuri - 3, conglomerate - 2, travertin - 1, cuarțite cristaline - 1, (lipsesc complet cavitățile în calcare mezozoice).

Și în încheiere, cîteva gînduri, în loc de concluzii.

Incepută în urmă cu 15 ani cu o excursie de vizitare a unei peșteri, activitatea noastră s-a derulat în condițiile unui nucleu mic de pasionați și al unui carst sărac.

După entuziasmul debutului, etapa explorărilor extensive a început treptat să nu ne mai aducă satisfacții. Anul 1989 a însem-

nat începutul explorărilor intensive, atacarea avenelor, derocări și decolmatări, forțarea unor continuări în peșteri explorate anterior. Și prin rezultatele obținute, regenerarea interesului pentru carstul Podișului Someșan, care după 15 ani de cercetare, ne-a oferit în sfîrșit și satisfacția marilor descoperirii (Peștera de la Moara lui Pocol din V. Purcărețului), ca și frumusețea taberelor de lucru non-stop, în 3 schimburi, în care realizările celor doi scafandri, se sprijină pe piramida solidă a efortului multiplelor "rotițe" ale unui angrenaj rodat și coerent.

Regretul nostru este că am afectat prea puțin timp prezentării și interpretării rezultatelor muncii noastre, dar cum ~~obișnoul~~ explorare-cercetare științifică este complementar (în condițiile unui timp limitat), probabil că ne vom găsi timp și pentru aceasta în perioadele în care sinusoida explorărilor va atinge minimul. Înă acum însă, pentru Speo-Montana, activitatea explorativă, mirajul descoperirilor și satisfacția de nedescris de a aduce pentru prima dată lumina pe tărâuri ce nu au cunoscut niciodată aşa ceva, a constituit liantul grupului și sursa majoră a satisfacțiilor.

Incheiem scurta și incompleta prezentare a activității noastre din ultimii 15 ani, cu speranța că ceea ce am realizat, deși fără prea mare pondere în activitatea speologică națională, arată că în aceasta, există o "nișă" și pentru cluburile mici, cu arii de activitate limitate și cu carst modest.

LA MULTI ANI ! - SPEO - MONTANA